

ZAPISNIK
sa 30. sjednice Odbora za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore,
održane 14. aprila 2014. godine

Sjednica je počela u 11 sati i 10 minuta.

Sjednicom je predsjedavao dr Halil Duković, predsjednik Odbora.

Sjednici su prisustvovali sljedeći članovi/ce Odbora: Husnija Šabović, doc.dr Srđa Popović, dr Izet Bralić, Kemal Zoronjić i dr Ljiljana Đurašković, zamjenica predsjednika Odbora.

Sjednici nijesu prisustvovali poslanici/ce: Ljerka Dragičević, Snežana Jonica, mr Dritan Abazović, dr Novica Stanić i dr Radovan Asanović.

Sjednici su, u skladu sa članom 67 stav 1 Poslovnika Skupštine Crne Gore, prisustvovali ovlašćeni predstavnici predlagača: Gorica Savović, pomoćnica ministra zdravlja i Slavica Rabrenović, generalna direktorica Direktorata za izvršenje krivičnih sankcija u Ministarstvu pravde.

Sjednici je po pozivu, u skladu sa članom 67 stav 2 Poslovnika Skupštine, prisustvovao Petar Ivezić, zamjenik Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za prevenciju torture.

Sjednicu su pratili predstavnici medija.

Za sjednicu je utvrđen sljedeći

D N E V N I R E D:

- 1. PREDLOG ZAKONA O UZIMANJU I PRESADIIVANJU LJUDSKIH ORGANA U SVRHU LIJEČENJA, koji je podnijela Vlada Crne Gore;**
- 2. PREDLOG ZAKONA O IZVRŠENJU USLOVNE OSUDE I KAZNE RADA U JAVNOM INTERESU, koji je podnijela Vlada Crne Gore I**
- 3. TEKUĆA PITANJA.**

PRVA TAČKA- PREDLOG ZAKONA O UZIMANJU I PRESADIIVANJU LJUDSKIH ORGANA U SVRHU LIJEČENJA, koji je podnijela Vlada Crne Gore

Pomoćnica ministra zdravlja Gorica Savović u uvodnom obrazloženju Predloga zakona o uzimanju i presađivanju ljudskih organa u svrhu liječenja je istakla da Zakon o uzimanju i presađivanju djelova ljudskog tijela u svrhu liječenja koji je Skupština Crne Gore usvojila 2009. godine predstavlja normativni okvir za postupke presađivanja kako organa, tako i tkiva i ćelija. Saopštila je da je u međuvremenu došlo do izmjena u evropskom zakonodavstvu u ovoj oblasti, donošenjem dvije nove direktive 2010. godine, što je uslovalo da se stvara poseban normativni okvir za organe, a poseban za tkiva i ćelije. Pomoćnica ministra je navela da je Predlogom zakona propisano da je neophodna saglasnost primaoca i davaoca organa, propisana je zabrana trgovine organima, a značajan dio odredbi posvećen je obavezi Ministarstva zdravlja i drugih organa i medija u promociji davanja ljudskih organa u svrhu liječenja, kako bi svi postali

svjesni da je transplantacija jedna od metoda koja će se sve više primjenjivati u budućnosti. S obzirom da se Direktivom Evropskog parlamenta i Savjeta o standardima kvaliteta i bezbjednosti ljudskih organa namijenjenih presađivanju iz 2010. godine propisuju standardi kvaliteta i bezbjednosti, Predlogom zakona su takođe propisani standardi tokom cijelog postupka, od odabira do samog čina presađivanja organa, a zasnovani su na primjeni visokih standarda kvaliteta. Takođe, propisana je obaveza zdravstvenih ustanova da razvijaju sistem kvaliteta na način što će svi postupci morati da se odvijaju u skladu sa pisanim standardima i procedurama, prateći razvoj medicinske nauke. Predlogom zakona poseban akcenat je stavljen na listu čekanja koja treba da bude transparentna i da se redovno ažurira. Potrebno je da sistem bude uređen na način da se obezbijedi brzo prepoznavanje potencijalnog davaoca. Neophodno je formirati nacionalno tijelo pri Ministarstvu zdravlja koje će koordinirati cijelim postupkom. Pomoćnica ministra zdravlja Gorica Savović je saopštila da je Predlogom zakona utvrđena promjena u načinu davanja saglasnosti za uzimanje organa, jer sada svako punoljetno lice može da da izjavu kod izabranog doktora da se njegovi organi poslije smrti mogu koristiti. Istakla je da je jedan od razloga za donošenje ovog zakona i propisivanje pretpostavljene saglasnosti za uzimanje organa od umrlog davaoca, uz saglasnost članova porodice, ukoliko to lice za života nije dalo izjavu kod izabranog doktora kojom se izričito protivi tom zahvatu, čime će se obezbijediti veći broj organa za presađivanje licima kojima je to jedini način liječenja. Propisano je da se organi umrlog davaoca mogu uzimati nakon utvrđene smrti mozga, u skladu sa dostignućima savremene medicine. Propisan je i način razmjene organa među državama. Pomoćnica ministra je naglasila da je čitav postupak presađivanja ljudskih organa u svrhu liječenja anonimna, dobrovoljan i zasnovan na čistom altruizmu.

U raspravi su učestvovali poslanici: doc.dr Srđa Popović, dr Ljiljana Đurašković, dr Izet Bralić, Kemal Zoronjić i dr Halil Duković.

Poslanik doc.dr Srđa Popović je saopštio da je voljan da donira organe, pa se interesovao za samu proceduru, kome treba da se javi da bi se to u budućnosti moglo realizovati. Interesovao se da li postoji starosna granica za donaciju organa.

Pomoćnica ministra zdravlja Gorica Savović je odgovorila da treba da se javi izabranom ljekaru kako bi popunio donorsku karticu, a da ne postoji starosna granica za donaciju organa.

Zamjenica predsjednika Odbora dr Ljiljana Đurašković je upitala da li se razmjena organa na međunarodnom nivou vrši po principu reciprociteta. S obzirom da je Predlogom zakona utvrđeno da je donacija besplatna, anonimna i bez nadoknade zamjenica predsjednika Odbora je upitala da li postoji mogućnost zloupotrebe presađivanja organa u tržišne svrhe. Interesovalo je da li su naše zdravstvene ustanove opremljene i dovoljno razvijene za obavljanje postupka transplantacije, odnosno za realizaciju svih faza, od uzimanja organa, preko transpota, čuvanja i niza drugih aktivnosti, do njegovog presađivanja. Ocjenjujući da puno više treba promovisati transplantaciju organa, apelovala je na medije da daju doprinos u ovoj oblasti.

Pomoćnica ministra zdravlja je odgovorila da se razmjena organa na međunarodnom nivou u principu vrši po sistemu reciprociteta, jer država mora biti svjesna da ne može dobiti organ ukoliko ne daje organe na međunarodnom nivou. Veoma je važno imati potpisane ugovore o razmjeni organa pod istim kriterijumima, odnosno jednako strogim zahtjevima. Mogućnost zloupotrebe presađivanja organa u tržišne svrhe uvijek postoji, ali pomoćnica ministra je saopštila da su to krivična djela koja su kažnjiva. Pomoćnica ministra je odgovorila da postoje neophodni uslovi za transplantaciju organa u našim zdravstvenim ustanovama, s tim što se taj sistem svakim danom razvija. Saopštila je da je veoma razvijena saradnja sa Transplantacionim

timom iz Hrvatske koji je zadužen i za koordinaciju aktivnosti u regionu i značajna je pomoć njihovih stručnjaka našim ljekarima u postupcima transplantacije organa.

Poslanik dr Izet Bralić je ocijenio da je Predlog zakona o uzimanju i presađivanju ljudskih organa u svrhu liječenja prvi koji Crnu Goru uvodi u porodicu evropskih naroda. Podsjetio je da postoje banke ljudskih organa u svijetu, navodeći da banka koštane srži postoji u Hamburgu i koštana srž iz te banke donirana je licima kojima je to bilo neophodno u svrhu liječenja, kako u zemljama Evropske unije, tako i van nje. Saopštio je da se ne može voditi računa o reciprocitetu broja datih organa, već prije svega je riječ o reciprocitetu i kompatibilnosti organa. Ukoliko se pojavi osoba kojoj je potreban organ u Crnoj Gori, a neka od evropskih zemalja ili centara posjeduje organ koji je kompatibilan, svakako da će taj organ biti dostupan potrebama Crne Gore, bez obzira na broj datih organa. Saopštio je da će Socijaldemokratska partija podržati ovaj Predlog zakona i mišljenja je da svi treba da ga podrže, jer predstavlja značajan iskorak u sistemu zaštite zdravlja građana Crne Gore.

Poslanik Kemal Zoronjić je upitao da li lice kome je doniran organ može da dobije informaciju ko je davalac organa, a pomoćnica ministra zdravlja je odgovorila da ne može, jer je cio postupak anoniman.

Predsjednik Odbora dr Halil Duković je saopštio da se transplantacija kao metoda liječenja odavno primjenjuje, još od pokušaja da se presade organi sa životinja na čovjeka, a kasnije sa čovjeka na čovjeka, naglašavajući da je bitno saopštiti da se ova metoda sprovodi samo u svrhu liječenja. Istakao je da ova metoda liječenja mnogo smanjuje troškove medicine.

Pomoćnica ministra zdravlja Gorica Savović je saopštila da Crna Gora mora da razvije sistem uzimanja i presađivanja ljudskih organa u svrhu liječenja, kao i sistem međunarodne razmjene organa, pri čemu mora razviti davalništvo da bi mogla i da zahtijeva određene organe u slučaju potrebe.

Nakon rasprave, Odbor je na osnovu člana 69 stav 2 Poslovnika Skupštine Crne Gore podnio Skupštini

I Z V J E Š T A J
O RAZMATRANJU PREDLOGA ZAKONA O UZIMANJU I PRESADIVANJU
LJUDSKIH ORGANA U SVRHU LIJEČENJA,
koji je podnijela Vlada Crne Gore

Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore, kao matični odbor, na 30. sjednici, održanoj 14. aprila 2014. godine razmotrio je PREDLOG ZAKONA O UZIMANJU I PRESADIVANJU LJUDSKIH ORGANA U SVRHU LIJEČENJA.

Ovlašćeni predstavnik predlagača, pomoćnica ministra zdravlja, je saopštila da je dosadašnja primjena Zakona o uzimanju i presađivanju djelova ljudskog tijela u svrhu liječenja iz 2009. godine ukazala na potrebu potpunijeg uređenja standarda kvaliteta i bezbjednosti organa za presađivanje u svrhu liječenja, odabira davalaca organa, kao i obezbjeđenja sistema sljedljivosti i obavještavanja o svim ozbiljnim neželjenim događajima i reakcijama.

Donošenje novog zakona nametnula je potreba daljeg i potpunijeg usaglašavanja sa propisima Evropske unije koji uređuju ovu oblast, odnosno potreba donošenja posebnog zakona koji uređuje oblast uzimanja i presađivanja ljudskih organa u svrhu liječenja, jer važeći Zakon ne pravi razliku između organa i tkiva, odnosno ćelija. Propisana je i pretpostavljena saglasnost za uzimanje organa od umrlog davaoca, uz saglasnost članova porodice, ukoliko to lice za života nije dalo izjavu kod izabranog doktora kojom se izričito protivi tom zahvatu, čime će se obezbijediti veći broj organa za presađivanje licima kojima je to jedini način liječenja.

Članove Odbora za ljudska prava i slobode, između ostalog, interesovalo je da li se razmjena organa na međunarodnom nivou vrši po principu reciprociteta, imaju li zdravstvene ustanove u Crnoj

Gori sve neophodne uslove za primjenu mjera i realizaciju aktivnosti predviđenih Predlogom zakona i da li lice koje dobije organ može da dobije informaciju o davaocu organa.

Predstavnica predlagača je odgovorila da se razmjena organa na međunarodnom nivou uglavnom vrši po principu reciprociteta i kompatibilnosti organa, da zdravstvene ustanove u Crnoj Gori imaju zadovoljavajuće uslove za obavljanje navedenih aktivnosti, kao i da se uslovi svakim danom poboljšavaju, a značajna su i stručna usavršavanja i pomoć tima ljekara zaduženih za transplantaciju organa iz Hrvatske. Naglasila je da lice koje dobije organ ne može imati informacije o davaocu organa.

Odbor za ljudska prava i slobode je **većinom glasova** (pet glasova “za” i jedan “uzdržan”), **podržao** PREDLOG ZAKONA O UZIMANJU I PRESADIVANJU LJUDSKIH ORGANA U SVRHU LIJEČENJA i **predlaže Skupštini da ga usvoji**.

Za izvjestioca Odbora na sjednici Skupštine određen je poslanik dr Srđa Popović, član Odbora.

DRUGA TAČKA- PREDLOG ZAKONA O IZVRŠENJU USLOVNE OSUDE I KAZNE RADA U JAVNOM INTERESU, koji je podnijela Vlada Crne Gore

Generalna direktorica Direktorata za izvršenje krivičnih sankcija u Ministarstvu pravde Slavica Rabrenović je saopštila da je međuresorska radna grupa koju su činili predstavnici: Vrhovnog suda, Apelacionog suda, Vrhovnog državnog tužilaštva, Zavoda za izvršenje krivičnih sankcija, Ministarstva pravde, Advokatske komore i nevladinog sektora pripremala Predlog zakona o izvršenju uslovne osude i kazne rada u javnom interesu, a ekspertsku pomoć pružili su im eksperti Savezne Republike Njemačke i Kraljevine Holandije koji su bili angažovani kroz projekat IPA 2011 „Podrška reformi sistema izvršenja krivičnih sankcija“. Navela je da je Nacrt zakona preveden na engleski jezik i poslat na mišljenje Evropskoj uniji, od koje je dobio pozitivnu ocjenu, uz 74 preporuke koje su se odnosile na potrebu izrade pravilnika koje je neophodno donijeti za svaku od oblasti utvrđenih zakonom. Usvojene su četiri preporuke. Generalna direktorica Direktorata za izvršenje krivičnih sankcija je saopštila da je u Krivičnom zakonu postojala uslovna osuda i uslovna osuda sa zaštitnim nadzorom, kao i kazna rada u javnom interesu i uslovni otpust, ali su to bile krivične sankcije koje su samo bile definisane Zakonom, a nijesu sprovedene u praksi. Ocijenila je da ovaj Predlog zakona predstavlja veliki napredak za Crnu Goru, jer će se jednim zakonskim rješenjem, po prvi put u Crnoj Gori, obuhvatiti i vršiti nadzor nad uslovnom osudom, uslovnom osudom sa zaštitnim nadzorom, kaznom rada u javnom interesu koju izriče sud u krivičnom i prekršajnom postupku i za koje donosi kaznenu odluku, kao i nadzor nad uslovno otpuštenim osuđenim licima koja se nalaze u zatvoru. Nakon 2/3 izdržane kazne ova lica imaće pravo da podnesu molbu za uslovni otpust, pa Komisija za uslovni otpust, odnosno shodno novom Predlogu zakona o izvršenju koji će uskoro biti u proceduri, sudovi kojima će se dati ta nadležnost, odlučivaće o molbi za uslovni otpust. Saopštila je da će kazneno-prekršajna evidencija, odnosno centralna baza podataka, biti u Ministarstvu pravde, a do sada je bila u opštinama. Takođe, u okviru Ministarstva pravde postoji Direkcija za uslovnu slobodu gdje će probacioni službenici koji pohađaju razne obuke pratiti lica koja su na slobodi, a pratiće ih na način što će poslije pravosnažne presude koju dobiju od suda lica biti u obavezi da se javljaju službenicima probacione službe koji će redovno obavljati razgovor sa njima. Utvrđivaće se individualni program, korektivni tretman i procjena rizika i potreba za svakog pojedinačno.

Generalna direktorica Direktorata za izvršenje krivičnih sankcija je naglasila da je učestvovala na seminaru u Strazburu gdje je govorila o doživotnoj robiji, koje kod nas nema, ali

je istakla da je bila u prilici da čuje da u državama u kojima postoji doživotna robija poslije 16 godina izdržane kazne, lica se puštaju na slobodu, ali je u tim zemljama veoma razvijena probaciona služba koja prati ova lica. Ocijenila je da je bitno baviti se svakom osobom pojedinačno, odnosno samom ličnošću kako bi se utvrdili razlozi zbog kojih lice vrši krivično djelo. Istakla je da je kazna rada u javnom interesu veoma značajna, jer je propisano da se daje za krivična djela za koja je propisano da se može izreći novčana kazna ili kazna zatvora do pet godina. Postoje neka lakša krivična djela gdje čovjek ne mora biti u zatvoru, tako da će na ovaj način i država smanjiti sredstva koja se izdvajaju za izdržavanje zatvorske kazne, ocijenila je Generalna direktorica Direktorata za izvršenje krivičnih sankcija. Saopštila je da je Ministar pravde već potpisao sporazum sa predsjednicima pet opština kako bi se omogućilo da lica obavljaju kaznu rada u javnom interesu. Ugovor koji se sklopi mora se poštovati, a probacioni službenik stalno prati aktivnosti lica koje obavlja kaznu rada u javnom interesu. Saopštila je da se prilikom obavljanja rada u javnom interesu na ova lica primjenjuju odredbe Zakona o radu, tako da imaju i zdravstveno osiguranje i pravo da prekinu rad zbog bolesti. Generalna direktorica Direktorata za izvršenje krivičnih sankcija je ocijenila da će se ovakvim zakonom u značajnoj mjeri smanjiti zatvorska populacija u Crnoj Gori.

U raspravi su učestvovali: dr Izet Bralić, zamjenica predsjednika Odbora dr Ljiljana Đurašković i Husnija Šabović.

Poslanik dr Izet Bralić je zatražio dodatno pojašnjenje u vezi sa pojedinim odredbama i upitao da li jednu kategoriju predstavljaju lica koja nakon 2/3 izdržane kazne mogu da podnesu zahtjev, a drugu kategoriju lica osuđena do pet godina koja mogu da ne idu na izdržavanje kazne zatvora, nego da idu direktno na izdržavanje kazne rada u javnom interesu.

Generalna direktorica Direktorata za izvršenje krivičnih sankcija je saopštila da je pravilno razumio odredbe Predloga zakona.

Poslanica dr Ljiljana Đurašković je upitala da li će usvajanjem ovog Predloga zakona smanjiti broj povratnika?

Poslanik Husnija Šabović je saopštio da je ovaj Predlog zakona trebalo donijeti mnogo ranije, ocjenjujući da je značajan sa stanovišta ljudske humanosti, a i sa stanovišta ekonomije, jer će doprinijeti smanjenju budžetskih sredstava koja se izdvajaju za zatvore u Crnoj Gori.

Generalna direktorica Direktorata za izvršenje krivičnih sankcija u Ministarstvu pravde Slavica Rabrenović je saopštila da se počinioci krivičnih djela moraju dobro pratiti i da im treba pružiti pomoć kako bi se vratili normalnim tokovima života. Naglasila je da je veoma važno uraditi procjenu rizika i potreba, utvrditi zašto određeno lice vrši krivična ili prekršajna djela, koji je motiv njegovog djelovanja, a svim ovim pitanjima moraju se baviti probacioni službenici. Saopštila je da će se u narednom periodu za probacione službenike realizovati značajne obuke uz pomoć eksperata iz Holandije.

Nakon rasprave Odbor za ljudska prava i slobode je na osnovu člana 69 stav 2 Poslovnika Skupštine Crne Gore, podnio Skupštini

I Z V J E Š T A J
O RAZMATRANJU PREDLOGA ZAKONA O IZVRŠENJU USLOVNE OSUDE I
KAZNE RADA U JAVNOM INTERESU,
koji je podnijela Vlada Crne Gore

Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore, kao matični odbor, na 30. sjednici, održanoj 14. aprila 2014. godine razmotrio je PREDLOG ZAKONA O IZVRŠENJU USLOVNE OSUDE I KAZNE RADA U JAVNOM INTERESU.

Ovlašćeni predstavnik predlagača, generalna direktorica Direktorata za izvršenje krivičnih sankcija u Ministarstvu pravde je saopštila da se Predlogom zakona na sveobuhvatan način, po prvi put u Crnoj Gori, regulišu: izvršenje uslovne osude, uslovne osude sa zaštitnim nadzorom i kazne rada u javnom interesu, kao i nadzor nad uslovno otpuštenim osuđenim licem. Ova oblast je bila djelimično uređena Zakonom o izvršenju krivičnih sankcija, ali višestruki značaj izvršenja alternativnih sankcija, kao i sprovođenje zaštitnog nadzora tokom boravka osuđenih lica na slobodi, zahtijevao je donošenje zakona kojim će se sveobuhvatno regulisati ova pitanja. Predlogom zakona propisana je i nadležnost organizacione jedinice Ministarstva pravde čiji će zadatak biti izvršenje alternativnih sankcija i mjera i rad sa osuđenim licima na slobodi.

Članovi Odbora su ocijenili da je Predlog zakona o izvršenju uslovne osude i kazne rada u javnom interesu kvalitetan i izrazili očekivanje da će se kvalitetnim izvršenjem alternativnih sankcija i mjera doprinijeti smanjenju stope recidivizma, smanjenju zatvorske populacije, a samim tim i smanjenju budžetskih sredstava koja se izdvajaju za izvršenje kazni zatvora. Ocijenjeno je da će se sprovođenjem alternativnih sankcija i mjera doprinijeti većem stepenu bezbjednosti društva i cjelokupne zajednice.

Odbor za ljudska prava i slobode je **jednoglasno** (šest glasova “za”), **podržao PREDLOG ZAKONA O IZVRŠENJU USLOVNE OSUDE I KAZNE RADA U JAVNOM INTERESU** i **predlaže Skupštini da ga usvoji.**

Za izvjestioca Odbora na sjednici Skupštine određen je poslanik Husnija Šabović, član Odbora.

TEKUĆA PITANJA

(1) Predstavka g-dina Baja Nenezića iz Nikšića, broj 00-63-8/14-3 od 24. februara 2014. godine

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković je saopštio da je Odboru za ljudska prava i slobode dostavljena Predstavka g-dina Baja Nenezića iz Nikšića u kojoj se žali na probleme u povezivanju radnog staža i nemogućnost regulisanja penzije.

Predsjednik Odbora je predložio da Odbor, u skladu sa Zaključkom o postupanju sa predstavkama građana i pravnih lica, usvojenim na 72. sjednici, 30. maja 2012. godine, prosljedi predstavku Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore na razmatranje i dalje postupanje i da zahtijeva da Zaštitnik obavijesti Odbor o postupanju po ovoj predstavi nakon okončanja ispitnog postupka.

Članovi Odbora su se saglasili sa predlogom Predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode.

Sjednica je završena u 11 sati i 50 minuta.

**ZAPISNIK SAČINILA
SEKRETAR ODBORA**
Slava Burić

PREDSJEDNIK ODBORA
dr Halil Duković